TLAČOVÁ SPRÁVA
27. november 2026

Kniha o využívaní dronov vo filme poukazuje na ich význam v súčasnej audiovizuálnej kultúre

Nová publikácia *Dron-Oko*, ktorú nedávno vydal Slovenský filmový ústav, sa zaoberá témou využitia dronov v súčasnej kinematografii a v oblasti nových médií. Jej autorka, filozofka a estetička Romana Javorčeková, v nej okrem pomenovania teoretických hľadísk venuje priestor aj analýze súčasných filmových diel, nakrútených prevažne s využitím dronov. Kniha vyšla v edícii Cinestézia filmologického časopisu Kino-Ikon, ktorý tento rok oslavuje 30. výročie svojej existencie.

Využívanie dronov sa dnes stalo samozrejmosťou. V súčasnej spoločnosti táto téma rezonuje najmä v súvislosti s dlhotrvajúcimi a stále prebiehajúcimi, ale aj novými vojenskými konfliktmi, no okrem vojenského a celospoločenského využitia sa drony stávajú aj súčasťou mnohých bežných domácností. Svoje využitie nachádzajú tiež vo vede a umení, vytvárajú esteticky pôsobiace záznamy a nevyhnutne expandujú aj do sféry filmu a nových médií, kde sa stávajú dôležitým formotvorným prostriedkom v akomkoľvek žánri a druhu filmov, pričom dokážu úplne nahradiť kameramana.

Filozofka a estetička Romana Javorčeková, ktorá stojí za publikáciou *Dron-Oko*, sa k téme dronov dostala postupne pred desiatimi rokmi, keď *„som sa začala intenzívnejšie zaujímať o deštrukciu súkromnej sféry a verejného priestoru, ktorú som považovala za jednu z najväčších hrozieb pre súčasného človeka vyplývajúcu z expanzie rôznych snímacích a nahrávacích zariadení a z chaotického vytvárania, zdieľania a ukladania rôznych vizuálnych a zvukových záznamov,“* vysvetľuje v úvode publikácie. Zaujímala ju tiež špecifická estetika niektorých obrazov, ale najmä liminarita, teda neustály pohyb na hranici medzi súkromnou sférou a verejným priestorom, ale aj nové emócie, ktoré táto činnosť aj samotné obrazy dokážu vyvolať.

Publikácia *Dron-Oko* sa pokúša pomenovať, či *„filmové využitie dronov možno oddeliť od ich využitia ako mocenských nástrojov. Súčasne je jej ambíciou hľadať prieniky medzi ich zdanlivo odlišnými spôsobmi využívania vo vojenstve a v kultúrnej sfére,“* avizuje Javorčeková. Poukazuje na to, že v mocenskom diskurze sú drony ako novodobé nástroje zatracované, spájané so zabíjaním a technologickou rafinovanosťou, na druhej strane sa ich využitie vyzdvihuje pri rôznych iných činnostiach, podľa nej *„čoraz častejšie sa využívajú v audiovízii pre svoje špecifické vlastnosti, ktoré filmárom otvárajú nové možnosti tvorby a ktoré zásadne menia súčasnú filmovú estetiku. V tejto oblasti sa pri ich použití skloňujú aj také pojmy ako sloboda, udržateľnosť a fascinácia“.*

Javorčeková zdôrazňuje, že rôzne spôsoby využívania dronov spája radikálna zmena vnímania, videnia a pozorovania sveta, a v jej uvažovaní sa preto prelína myslenie typické pre spoločenské vedy s biológiou človeka. Knihu rozdelila do dvoch častí, ktoré majú štyri podkapitoly. Prvá časť sa venuje problematike videnia v prírodných vedách a v kultúre a zároveň chce poukázať na rozdiel medzi prirodzeným a „umelým“ videním tak, že sa perspektíva skúmania vždy implicitne alebo explicitne dotýka dronov. Druhá časť sa zaoberá patológiou videnia, teda tým, čo nejakým spôsobom prekračuje alebo narúša určitú normu videnia. V pozadí tejto kapitoly stojí záujem o adaptáciu ako o pojem, ktorý rezonuje v biológii, ale aj v teórii umenia. Východiskom jej uvažovania sa stala filozofická antropológia, predovšetkým nemeckého filozofa Ernsta Cassirera.

Drony ako technologické nástroje sú v oblasti filmu a nových médií významným obohatením, rovnako sú podnetným predmetom teoretického výskumu. Inovatívne letecké zábery, ktoré vyžadujú nové

vnímanie „digitálnej“ rýchlosti, dynamiky a hĺbky, vychádzajúc z rýchleho približovania a vzďaľovania sa od objektov, vyvolávajú nielen potrebu po nastolení nových estetických a etických kritérií, ale aj po interdisciplinárnom dialógu medzi rôznymi oblasťami výskumu, medzi umením a vedou.

Autorka v knihe ponúka medziodborové skúmanie a prostredníctvom filmových analýz súčasných filmov, v ktorých sa vo veľkej miere využívajú dronové zábery, dokazuje, že hoci sú drony mocenské nástroje, môžu mať aj kontemplatívny charakter. V knihe venuje priestor dielam slovenskej režisérky Viery Čákanyovej, využívajúcej drony ako obsahovo-formotvornú funkčnú jednotku, zdroj nových významov suplujúci filozofiu a prinášajúci nový raster informácií o súčasnom človeku, alebo filmom nórskej režisérky Margreth Olinovej, ktorá patrí k výrazným ženským autorkám súčasnosti využívajúcim drony vo svojich filmoch, a to predovšetkým pre ich možnosti vytvoriť hladké a čisté zábery väčších celkov. Názov knihy *Dron-Oko „evokuje funkčnú podobnosť prístroja (dronu) a zrakového orgánu. Zároveň je to symbolická podobnosť, ktorá umožňuje pochopiť, že technológie sa veľmi zásadne podieľajú na konštruovaní sveta a konkrétne drony výrazne menia jeho chápanie,“* ozrejmuje Javorčeková.

Publikácia *Dron-Oko* vyšla v edícii Cinestézia, prinášajúcej texty o nových horizontoch uvažovania o kinematografii, ktorú pred desiatimi rokmi založil časopis pre vedu o filme a pohyblivom obraze Kino-Ikon. Na knižnom trhu je k dispozícii aj jeho prvé tohtoročné číslo Kino-Ikon 1/2026, pripomínajúce 30 rokov jeho vychádzania. Otvára ho text filozofa a estetika Petra Michaloviča venovaný filmu *Turínsky kôň* (2011) od Bélu Tarra a Lászla Krasznahorkaia, ktorý sa v roku 2025 stal laureátom Nobelovej ceny za literatúru. Rubriku venovanú reflexii dejín slovenskej kinematografie nazvanú Prvé storočie 1921 – 2021 tvoria texty filmového historika Václava Maceka, filmovej historičky Evy Filovej, filmového strihača Petra Haruma a filmového scenáristu Jakuba Medveckého o slovenskej filmovej kultúre od 80. rokov minulého storočia po súčasnosť.

Kino-Ikon publikuje aj viacero rozhovorov a diskusií. Rozpráva sa s dvomi hosťami vlaňajšieho 29. MF dokumentárnych filmov Jihlava, a to s nemeckou režisérkou experimentálnych filmov Liou Sailé a britským teoretikom Dominicom Leesom, ktorý sa venoval deepfakeom ako nástrojom dokumentárnej tvorby a etickým otázkam využívania umelej inteligencie pri nakrúcaní dokumentov. Tretí rozhovor s americko-švajčiarskym tvorcom Alexandrom O. Phillipom sa venuje jeho filmovej tvorbe, čo sú filmy o filmoch, a tiež tohtoročnému nakrúcaniu dokumentu o filme *Upír Nosferatu* (1922) Friedricha W. Murnaua na Oravskom hrade.

Okrem rubrík Zoom a Za okrajom je číslo tradične bohaté na filmové a literárne reflexie. Kino-Ikon v nich okrem iného tematizuje film *Chudiatko* (2023) Yorgosa Lanthimosa ako novodobý manifest feminizmu, taliansky horor a gotické filmy z 50. až 80. rokov minulého storočia či súčasný svetový dokumentárny film z 65. Krakovského filmového festivalu, jedného z najstarších svetových dokumentárnych podujatí. Súčasťou rubriky je aj recenzia na knihu rozhovorov *Nedopovězeno. Scenárista Meir Lubor Dohnal* od Jana Černíka, na ktorej sa produkčne spolupodieľal aj Slovenský filmový ústav.

Časopis pre vedu o filme a pohyblivom obraze Kino-Ikon 1/2026 vydal Slovenský filmový ústav (SFÚ), publikáciu *Dron-Oko* autorky Romany Javorčekovej vydal SFÚ v spolupráci s Filozofickým ústavom Slovenskej akadémie vied, v. v. i. Vydanie časopisu aj knihy finančne podporil Audiovizuálny fond, *Dron-Oko* finančne podporili aj Ministerstvo kultúry SR, Slovenská asociácia producentov v audiovízii a jeho rukopis finančne podporil Literárny fond. Záujemcovia ich nájdu v predaji vo vybraných slovenských kníhkupectvách, v Kine Lumière v Bratislave a v e-shope Klapka.sk.

Časopis Kino-Ikon 1/2026 na e-shope Klapka.sk
Publikácia Dron-Oko na e-shope Klapka.sk
Úryvok z publikácie Dron-Oko v online magazíne Filmsk.sk

Kniha o využívaní dronov vo filme poukazuje na ich význam v súčasnej audiovizuálnej kultúre

Vydanie časopisu Kino-Ikon 1/2026 a publikácie Dron-Oko finančne podporil Audiovizuálny fond

Slovenský filmový ústav je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR

kontakt: Simona Nôtová, tlačová tajomníčka SFÚ, tel.: +421 2 5710 1542, simona.notova@sfu.sk